

Wyrok z dnia 11 marca 2008 r., II CSK 456/07

Wniesienie aktu oskarżenia oraz wniosku o zastosowanie środka karnego przewidzianego w art. 46 § 1 k.k. nie przerywa biegu przedawnienia roszczenia z tytułu odszkodowania za szkodę wyrządzoną przestępstwem; skutek taki wywiera wytoczenie powództwa adhezyjnego, nawet wtedy, gdy sąd pozostawił je bez rozpoznania lub odmówił jego przyjęcia.

Sędzia SN Helena Ciepła (przewodniczący)

Sędzia SN Henryk Pietrkowski (sprawozdawca)

Sędzia SN Krzysztof Strzelczyk

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Spółdzielni Mieszkaniowej "W.D." w S. przeciwko Marii W. o zapłatę, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 11 marca 2008 r. skargi kasacyjnej pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 8 lutego 2007 r.,

oddalił skargę i zasądził od pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 3600 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem z dnia 8 lutego 2007 r. oddalił apelację pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie, zasądzającego od niej na rzecz strony powodowej kwotę 513 519,71 zł tytułem odszkodowania za szkodę wyrządzoną przestępstwem polegającym na zagarnięciu ww. kwoty w okresie od dnia 16 marca 1988 r. do dnia 18 lipca 1995 r., za które pozwana skazana została prawomocnym wyrokiem karnym.

Według dokonanych ustaleń, strona powodowa w postępowaniu karnym złożyła na podstawie art. 46 k.p.k. wniosek o orzeczenie obowiązku naprawienia przez pozwaną szkody, a także złożyła w dniu 27 stycznia 2004 r., jako oskarżycielka posiłkowa, pozew o zapłatę od pozwanej kwoty 569 276,91 zł. Zawarte w wyroku karnym skazującym z dnia 21 grudnia 2004 r. orzeczenie

zobowiązujące pozwaną do naprawienia szkody przez zapłacenie na rzecz strony powodowej kwoty 513 519,71 zł zostało uchylone wyrokiem Sądu drugiej instancji z dnia 13 lipca 2005 r. z powodu naruszenia zakazu *reformationis in peius* (art. 443 k.p.k.). Pozew w sprawie cywilnej został złożony w dniu 21 października 2005 r.

Sąd Apelacyjny uznał za bezzasadny zarzut przedawnienia, podnosząc – z powołaniem się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 1977 r., IV CR 344/77 (nie publ.) oraz uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 1968 r., VI KZP 1/68 (OSPika 1970, nr 4, poz. 68) – że wniesienie aktu oskarżenia, dotyczącego czynu polegającego na zagarnięciu mienia społecznego, jest czynnością przewidzianą w art. 123 § 1 pkt 1 k.c., powodującą przerwanie biegu przedawnienia. Sąd Apelacyjny stwierdził, że gdyby nawet uznać, iż wniesienie aktu oskarżenia, a także złożony wniosek o zobowiązanie pozwanej na podstawie art. 46 k.k. do naprawienia szkody, nie spowodowały przerwania biegu przedawnienia, to skutek ten wywołało – mimo pozostawienia bez rozpoznania – powództwo wniesione w toku postępowania karnego.

Skarga kasacyjna pozwanej została oparta na podstawie naruszenia art. 123 § 1 pkt 1 k.c. przez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że wskutek wniesienia aktu oskarżenia oraz złożenia w postępowaniu karnym wniosku o naprawienie szkody nastąpiła przerwa biegu przedawnienia roszczenia, a także naruszenia art. 65 § 1 pkt 6 i art. 67 § 2 k.p.k. przez uznanie, że skutek ten nastąpił także z chwilą wniesienia przez stronę powodową powództwa adhezyjnego, mimo że nie zostało rozpoznane, a strona powodowa nie złożyła wniosku w trybie art. 67 § 2 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Powołane przez Sąd Apelacyjny orzeczenia, w których Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że wniesienie aktu oskarżenia jest czynnością przewidzianą w art. 123 § 1 pkt 1 k.c. i przerywa bieg przedawnienia wydane zostały w sprawach, w których akt oskarżenia dotyczył czynu polegającego na zagarnięciu mienia społecznego, a sąd w sprawach takich miał obowiązek zasądzenia z urzędu na podstawie obowiązującego wówczas art. 331¹ § 1 k.p.k. odszkodowania pieniężnego w razie skazania za przestępstwo zagarnięcia mienia społecznego, gdy powództwo cywilne w procesie karnym nie zostało wytoczone. W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 1968 r., VI KZP 1/68, wspomniany skutek wniesienia aktu oskarżenia został wyraźnie ograniczony przez stwierdzenie, że w

sprawie, w której odszkodowanie pieniężne należy zasądzić z urzędu na podstawie art. 331¹ § 1 k.p.k., bieg przedawnienia przewidzianego w art. 442 § 2 przerywa się w dniu złożenia w sądzie aktu oskarżenia. Tylko zatem w sprawach, w których sąd miał obowiązek zasądzenia z urzędu odszkodowania pieniężnego wniesienie aktu oskarżenia stanowiło zarazem czynność przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia roszczenia.

W obecnym stanie prawnym, w którym nie ma uregulowania przewidzianego w art. 331¹ k.p.k., nie można – wbrew stanowisku zaprezentowanemu w zaskarżonym wyroku – aktu oskarżenia kwalifikować także jako czynności przedsięwziętej bezpośrednio w celu dochodzenia roszczenia. Nie jest nią także wniosek o orzeczenie na podstawie art. 46 § 1 k.k. obowiązku naprawienia szkody, gdyż jego celem jest wyłącznie żądanie orzeczenia przez sąd środka karnego, a więc zastosowania karnoprawnych konsekwencji popełnionego przestępstwa.

Inny charakter ma powództwo adhezyjne przewidziane w art. 62 k.p.k., zgodnie z którym pokrzywdzony może aż do rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej wytoczyć przeciw oskarżonemu powództwo cywilne w celu dochodzenia w postępowaniu karnym roszczeń majątkowych wynikających z popełnienia przestępstwa. Strona powodowa powództwo takie wytoczyła i nie może budzić wątpliwości, że jego wytoczenie jest czynnością przerywającą bieg przedawnienia, skoro zgodnie z art. 123 § 1 pkt 1 k.c. podjęta została bezpośrednio w celu dochodzenia roszczenia przed sądem powołanym w art. 62 i nast. k.p.k. do rozpoznania powództwa cywilnego. Podniesiona w skardze kasacyjnej okoliczność, że strona powodowa nie skorzystała z uprawnienia przewidzianego w art. 67 § 2 k.p.k. i nie zażądała przekazania pozwu adhezyjnego sądowi właściwemu do rozpoznania spraw cywilnych nie niweczy skutku w postaci przerwy przedawnienia roszczenia. Według tego przepisu, jeżeli w terminie 30 dni od daty odmowy przyjęcia lub pozostawienia powództwa cywilnego bez rozpoznania powód cywilny wniesie o przekazanie pozwu sądowi właściwemu do rozpoznania spraw cywilnych, za dzień zgłoszenia roszczenia uważa się dzień wniesienia pozwu w postępowaniu karnym. Uregulowanie przyjęte w art. 67 § 2 k.p.k. nie dotyczy więc skutków wytoczenia powództwa (przerwa przedawnienia roszczenia), lecz odnosi się do kwestii ustalenia daty zgłoszenia roszczenia w razie przekazania pozwu adhezyjnego sądowi cywilnemu na żądanie powoda cywilnego zgłoszone w terminie wskazanym w tym przepisie.

Rozważania te prowadzą do konkluzji, że wniesienie aktu oskarżenia oraz wniosku o zastosowanie środka karnego przewidzianego w art. 46 § 1 k.k. nie przerywa biegu przedawnienia roszczenia z tytułu odszkodowania za szkodę wyrządzoną przestępstwem, natomiast skutek taki wywiera wytoczenie powództwa adhezyjnego, nawet wtedy, gdy pozostawione zostanie bez rozpoznania lub nastąpi odmowa jego przyjęcia.

Z tych względów skargę kasacyjną, jako pozbawioną uzasadnionych podstaw, należało oddalić (art. 398¹⁴ k.p.c.).